Prepoſitus ſuper quarto Decre.

Aurea ⁊ ſingularis lectura excel

lentiſſimi vtriuſqꝫ iuris monarche domini Prepo-
ſiti Mediolanēſis ſuper quarto Decretalium conti
nens materiam valde quotidianā et practicabilem
non ſolum in iure militantibus ſed et ſacre pagine
profeſſoribus conuenientiſſimam ⁊ apprime neceſſa
riam: cum additionibus domini Benedicti de Va-
dis de foro Sempronij iuris vtriuſqꝫ profeſſoris cla
riſſimi. Nouiſſime autem cū neceſſarijs ſummarijs
Henrici ferrandat Niuernenſis vna cum reperto
rio alphabetico et numeris ſingularia dicta vtiliter
demonſtrante.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA
SALAMANCA

¶ Reuerendi patris ⁊ celeberrimi iureconſulti domi. Joannis Antonij de ſancto Georgio olim prepoſiti ſancti Ambroſij nunc vero epiſcopi Alexandrini ⁊ cauſarum ſacri palatij auditoris meritiſſimi Commentum digniſſimum ſuper quarto libro decretalium nouiter impreſſum cum longe maiori emendatione ⁊ litterarū illuſtratione ꝙ alias impreſſum fuerit: vt tantum inter ſe diſtent quantum virtus a vitio: Poſtremo cum ſummarijs ⁊ repertorio alphabetico valde neceſſarijs.

¶ De ſponſalibus ⁊ matrimonijs — Rubrica.

1 ¶ Continuatio rubrice.
Coitus omnis eſt prohibitus preter vxorium.
2 Sponſalia quid ſint ⁊ vñ dicanť ⁊ ꝙ ſm antiquos dabatur aduerſus ſponſalia actio ad intereſſe nunc autem ſecus.
3 Sponſalia quotuplicia ſint.
4 Matrimonium quid ſit.
5 Matrimonium ſolum eſt inter mares ⁊ feminas: ⁊ propterea deus tempore inſtituti matrimonij non creauit duos maſculos.
Quare in diffinitione adijciantur illa verba coniunctio ⁊c.
Matrimonium dicitur maris ⁊ femine coniunctio in ſingulari et non in plurali: quia quis non poteſt habere eodem tempore plures vxores ⁊ econtra.
Matrimonium quare dicatur poſt copulam ante autem dicantur ſponſalia.
In matrimonio ponderatur animorum coniunctio ad differentiā coniunctionis que fit inter bruta animalia.
Matrimonium ſi in eo agitur vt proles non ſuſcipiatur non valet.
Quare in diffinitione adijciantur illa verba indiuiduam ⁊c.
6 Statutum loquens de ſponſo vel ſponſa non habet locum in marito vel vxore.
Statutum loquens de marito vel vxore non habet locum in ſponſa per verba de futuro.
Matrimonium facit ſolus conſenſus.
Matrimonium quandoqꝫ ponitur pro ſponſalibus ⁊ econtra ſponſalia pro matrimonio.
7 Matrimonium vnde dicatur.
Quare dicatur potius matrimonium ꝙ patrimonium.
8 Matrimonium lacedemoniorum qualiter fuit per ligurgum inſtitutum. ⁊ nu. 9.
Matrimonium iſta dictio per plurima ſinonima nuncupatur.
9 Matrimonium de iure ciuili non eſt proprie inter ſeruos ſed cōſortium ſiue contubernium ſecus de iure cano.
10 Matrimonium iure diuino inuentum eſt tempore adam ⁊ eue in paradiſo deliciarum.
11 Matrimonium ob duas cauſas introductum eſt.
12 Matrimonij bona ſunt tria: fides: proles ⁊ ſacramentum.
Matrimonij vſus an poſſit impleri ſine peccato. ⁊ numero. 13. ⁊ numero. 15.
14 Caſtitas eſt triplex.
Matrimoniū eſt ſacre rei ſignū: ⁊ in quo ab alijs ſacramētis differat.
15 In matrimonio confertur gratia ſicut in alijs ſacramentis.
16 Matrimonium eſt triplex. ſ. initiatum conſummatum ⁊ ratum.
Aliter etiam diſtinguitur: quia aliud eſt verum ⁊ aliud eſt preſumptū ⁊ aliud nudum: aliud veſtitum.
17 Matrimonium contrahere an ſit precepti.
18 Matrimonij effectus quis ſit.

1 Patere et abſtine. ¶† Cum liber iſte ſu
perioribus annectatur ſm Hoſti. in ſum. hu
ius ti. quia duo ſunt genera chriſtianorum. vnū
clericorum qui diuinis ⁊ continētie vacare de
bent. aliud laicorum qui tēporalibus vacant
⁊ vxores habere poſſunt. c. duo ſunt gña. xij.
q. j. ⁊ ſ. in iij. lib. precedenti vidimus de cleri
cis ⁊ qualiter debeant ꝯtinere. verū quia continere eſt laborioſum. c. de
his. xxviij. di. ⁊ pauci ſine vitio carnis inueniuntur. c. quia tua. l. diſt. ⁊
a melius eſt nubere ꝙ vri ſm apoſtolum. c. nuptie. xx. q. j. ⁊ omnis co
habitatio vel etiam membrorum vſus ad voluptatis vſum eſt prohibi
tus. c. nemo. xxxij. q. iiij. ⁊ ſolus vſus matrimonij eſt permiſſus. c. di
cat aliquis. c. meretrices. xxxij. q. iiij. nec ex multitudine peccantium
peccatū cenſetur. c. multi. ij. q. j. in fi. c. flagitia. xxxij. q. vij. Ideo cō
grueti ordine poſt tractatū continentium ſubijcitur iſte liber in quo
tractaŧ de matrimonio ⁊ impedimentis eius: ⁊ quia matrimoniū eſt
ſubiectum: ideo primo de eo ponit. c. ſi cōfirmationē. in arg. de dec.
lib. vj. regula acceſſorium. de re. iur. eo. lib. Et quia ſponſalia precedūt
matrimonium ⁊ ad finem eius ſubordinantur. l. oratio. ff. de ſpon.
c. ij. ⁊ c. de illis. ⁊ c. ex literis. el. ij. ⁊ ibi videmus. j. eo. Ideo ponit de
ſponſalibus hac de cauſa cum dicat apoſtolus: Alligatus es vxori no
li querere ſolutionē: ſolutus es ab vxore noli querere vxorem: ideo nō
ſunt viſa illa verba aliena que dicit Cato apud Gellium in noctibus
atticis: patere ⁊ abſtine. vt huic lib. pro ti. inſcriberentur. ſi vxorē ha
bes patere noli querere ſolutionem: ſi nō habes abſtine noli querere
vxorem. vel aliter ſm eundē Ho. continuatur ad precedentes iſte li
ber. vidimus. ſ. de contractibus ⁊ obligationibus que circa res effe
ctum habent: nunc reſtat videre de contractibus qui circa perſonas
effectum habent ⁊ huiuſmodi eſt matrimonium: igitur ⁊c. vel aliter
ſm Gof. in ſum. ⁊ cōiter ſcribentes hic. vidimus. ſ. de cleri. ⁊ re. eorum
Verum quia in laicis circa matrimonialia eccleſia habet poteſtatem ⁊ ſunt fo
ri eccleſiaſtici. c. cūm. ⁊ c. lator. j. qui fi. ſint legi. ideo cum reſtaret tra
ctandum de rebus laicorū ⁊ in matrimonialibus laici ſubſunt eccle
ſie: ideo ponit hic tractatum de matrimonijs ⁊ impedimentis eorū
⁊ incipit a ſponſalibus tanꝙ preambulo vt predicit ⁊ matrimonio
tanqꝫ ſubiecto. ſed voluit primo tractare de clericis in lib. preced. quia
ſunt digniores. c. denique. iiij. diſ. c. ſolite. ſ. de ma. ⁊ obe. vel aliter ſm
glo. ſ. in ſuprascriptione huius voluminis in fi. glo. j. ⁊ ſequitur hic
do. Car. cū iſte liber decre. ſit diuiſus in quinqꝫ libros ⁊ iam viderimus tractatum tertij libri ideo congruenti ordine ſuccedit tractatus
quarti libri de matrimonijs ⁊ impedimentis eorum. ⁊ primo in ſpe
cie premittit rubricam de ſponſalibus ⁊ matrimonijs. ¶ Omiſſis
his que ſolent ſuperflue in principijs librorum diſputari an libri ad
librum vel rubri ad rubrum ſit fienda continuatio habetis colligere
ex iſta rubri. quod ſponſalia ⁊ matrimonia ſunt quid diuerſum quod
patet ex quo hic copulatiue ambo ponuntur. nam de natura copule et
b eſt vt eque principale coniungat diuerſa[b] iuxta glo. in. c. querelam.
2 j. de ſimo. in rub. ff. de iur. ⁊ fac. igno. ¶† Et capiendo primū quid
ſint ſpōſalia. ⁊ dicunt doctores quod ſpōſalia ſunt promiſſio futuri a
matrimonij. tex. in. c. noſtrates. xxx. q. v. in. l. j. ff. de ſpon. ⁊ dicuntur
ſponſalia a ſpondeo es. quia volentes maiores noſtri ad matrimonia
deſcendere inuicem ſibi primo deſpondebant. i. promittebant. l. ij. ff.
de ſpō. ⁊ vt voluit Gellius in li. iiij. c. iiij. ⁊ propterea ſm libros antiquos b
qui ſacramenta matrimonij non conſiderabāt dabatur actio ad in
tereſſe pro ipſis ſponſalibus: vt Gellius in loco preallegato. Sed iu
riſconſulti agnita maxime fide cum matrimonia debeant eſſe libera
vt videbimus in. c. cum locum. ⁊ c. gemma. j. eodem. noluerunt dare
aliquam obligationem nec actionem ex his ſponſalibus ad intereſſe
l. titia. in prin. ff. de verb. obl. l. j. ⁊ fi. C. eo. ti. videbimus in. c. gēma. j.
3 eo. ¶† Secūdo quero quotuplicia ſint ſponſalia. ⁊ dicite primo quod
ſpōſalia duplicia ſunt: quedam nuda ⁊ hec ſunt que ſola promiſſio
ne fiunt. c. ſi inter. c. requiſiuit. j. eo. quedam ſunt veſtita datiōe arra
rum: vt in. l. fi. C. eo. ⁊ videbimus in. c. gemma. j. eo. Item iuramen
to vel fidei interpoſitione que inuicem equiparanť. ad hoc. c. ij. ⁊ ibi
videbimus. j. eo. Item annuli traditione. c. fi. j. ti. j. Item munerum
tranſmiſſione. c. j. ſ. de matrimo. contrac. cōtra interdic. eccleſie. ⁊ his
locis videbimus. Item copula carnali ⁊ tunc tranſit in aliam ſpeciē
ſ. matrimonij. c. his qui fidem. ⁊ ibi videbimus. j. eo. alio modo do.
Anto. hic diuidit ſponſalia: quia quedam vera ⁊ expreſſa. vt. d. c. ſi
inter. qñ interuenerunt verba: quedam preſumpta vt qñ ſola ſubar
ratione interueniente quia tunc voluit hic Jo. an. in ſummula huius
rub. quod non preſumatur matrimonium ſed ſponſalia per ea que ha
bentur in. c. fi. qui facit potius contra eum. j. tit. i. ⁊ ibi videbimus.
habetur in. c. illud. ſ. de preſum. ⁊ cū Jo. tenet Archi. in. c. j. eo. titu.
lib. vj. licet glo. ſit contra in. c. tenor. ſ. de re iudi. ¶ Tertio querēdū
eſſet qualiter contrahanť ſponſalia de quo dicam. in. c. ſi inter. j. eo. c
¶ Quarto querendum eſſet qualiter firmantur de quo in. c. ex lite
ris. el. ij. ⁊. c. de illis. j. eo. ¶ Circa ſecundam partem rub. Quero pri
4 mo quid ſit matrimonium. ¶† Et dicite quod matrimoniū eſt[c] ma
c ris ⁊ femine coniunctio indiuiduam vite conſuetudinem retinens.
prout eſt tex. inſti. de pa. po. in princ. xxvij. q. ij. in princ. facit tex. in. c.
illud. ſ. de preſum. Et addunt aliqui maxime glo. inſtitu. ſ. alleg. di
uini ⁊ humani iuris cōicatio. per tex. in. l. j. ff. de ritu nup. vbi ſunt
iſta verba. ⁊ ita tranſit Hoſt. in ſum. de ma. §. quid ſit matrimonium.
⁊ tranſit Jo. an. ⁊. d. Anto. hic. d. Car. hic tenet contrarium quia dicit
ipſe quod per illa verba coniunctio intelliguntur illa verba diuini
⁊ humani iuris communicatio quia vbi verbum coniunctio intelligiť
i. legitima ⁊ ſolennis. arg. c. cum adeo. ſ. de reſcrip. c. ſi cui. de prebē.
lib. vj. facit. l. ſciēdum. ff. de ver. obl. Quo ſic preſuppoſito clare patet
illa verba eſſe ſuperflua quia niſi eſſet diuini iuris cōicatio: quia pariter
ambo eſſent ſub fide chriſti matrimonium non teneret: ⁊ ſic non eſſet
legitima coniunctio. l. ne quis. C. de inde. c. cane. xxviij. q. j. videbi
mus in. c. gaudemus. j. de diuor. Item niſi eſſet humani iuris com
municatio: quia nollet eam vt vxorem tractare non eſſet legitima con
iunctio. c. ſi. ⁊ ibi videbimus. j. de cōdi. appo. alias ſi iſta ſubauditio
eſſet neceſſaria ad diffinitionem quia non intelligereť illud verbum cō
iunctio de legitima abſqꝫ eo quod exprimeretur diffinitio eſſet defectiuo
ſa in alio quia propter multa impeditur matrimonium. Et ideo debuiſ
ſet in prin. diffinitiōis exprimi coniūctio legitima. ⁊ hoc ingenue fa
5 tetur. d. Anto. † Et proſequendo verba diffinitionis in diffinitione
dr maris et femine quia matrimonium eſt ſolum inter maſculū ⁊ fe
minam non autem inter homines eiuſdem ſexus. ſ. inter maſculum
⁊ maſculum vel etiam feminam ⁊ feminam. c. flagitia. xxxij. q. vij. et
ideo deus tpe quo matrimonium inſtituit de quo ſtatim dicam non
creauit duos maſculos vel duas feminas ſed vnū maſculum ⁊ vnā
feminam vt denotaret ex promiſcuo ſexu cōſici matrimonium. tex.

a ¶ Quam vi i. ad Conſt. vij.

b ¶ Coniungat diuerſa. vide. Bar. in d. rub. de iu. ⁊ fac. ig. al. i tex. et oino p Bal. i. l. i. vj. q. C. qñ non pe. partes.

c ¶ Matrimoniū eſt. Quid ſit ⁊ qd ſi dicatur infimonium. vide in Spec. eo. ti.

a dragesimali ⁊ aliis tꝑibus de quibus in.c.capellanus.de ferijs et in.xxxiij.q.iiij.c.nõ opꝫ cũ.c.ſeq.itẽ mẽſtrui tꝑe.v.di.c.ad eius vero multo ergo fortius ꝑ hãc eam licite ꝓhibet ma.quedã ſunt ergo pene ꝯ ma.⁊ odio ꝯhentiũ ſec.nup.ĩpoſite ⁊ ille nõ hñt locũ q̃dã ſunt pene fundate ſup fauore filiorum ꝑmi ma.vt mulier nõ nubat niſi prius reddita rõne et ĩ caſu leges nõ ſunt correcte.ſꝫ adhuc hodie durãt ⁊ iſ pene de quibus in.l.hac edictali.C.de ſec.nup.⁊ ĩ auẽ.de nup.§.qꝛ vo hactenus.⁊.§.ſi vero col.iiij.nõ corrigunt iſtitute eñ fauore filiorũ itelligitur ſublate ꝑ dictũ apli ⁊ aplici.vt no.gl.⁊ Bar. in.l.liberorũ ꝑal.⁊ ĩ palle.l.j.C.de ſec.nu.in pal.gl.in.l.decreto.C.ex qui.cau.infa.ꝯtiũ vꝫ qꝺ oĩs pena apppoſita mulieri trãſeũti ad ſec. nup.ſiue infra tꝑs luctus ſiue poſt ceſſat hodie ſublata.tꝫ Panor. in.c.ñſo ⁊ facit ꝑmo ꝑncipalr tex.cũ dicit mulier cũ vtat apli conceſſiõe nõ vꝫ ſuſtinere iacturã legalis iſamie q̃ quidẽ rõ vẽdicat ſibi locũ in oĩ pena legali qꝛ ducta autoritate.l.nõ peccat.l.graccus. C.de adul.xxiij.q.iiij.c.qui peccat.⁊ clarius ptꝫ indeciſa.c.nſi ĩ quo dicebat ad nullã iacturã vel infamiã vꝫ allegari trãſitus ad ſe.nu.⁊ dicit tex.qꝺ infra annũ luctus libere ꝑt mulier nubere ⁊ ſpone ex quo donat liberã facultatẽ ꝯhendi in qualibet pte anni.ꝑterea ꝯſiderãti nulla rõ vꝫ obſtare ⁊ impediri ꝯhi mat.ſm Panor.pſo qꝛ fauor filiorũ nõ vꝫ eſſe cauſa puniẽdi matres vel impediẽdi mat. a deo ꝯceſſum.itẽ ex defectu ꝑtãtis ſtatuẽtis.nã imꝑator non hꝫ poteſtatẽ interdicẽdi mat.ad tꝑs vel apponẽdi penã ꝑ quã indirecte tollat libera facultas ꝯtrahẽdi matri.facit qꝺ no.Jo.an.in.c. ſtatutũ de here.li.vj.nec.l.tollit hoc caſu lucrũ qꝺ ipſamet impẽderit ſꝫ tollit relicta vxori ab ipſo marito.⁊ ſic ſumus extra gl.c.cum ſm leges de here.li.vj.nõ eñ negari põt quin ex iſtis penis etiã inflictis fauore filiorũ intimidet matri.⁊ tollat libera ꝯhendi libertas.⁊ ſic poſſet mulier incurrere peccatũ fornicatiõis abſtinẽdo ſe a ſcḋo mat.ne incurrat penas iuris admitterẽ ſm Panor.⁊ ꝯcedũ tñ illas penas quas icurrit ex facto ſuo,vt puta qꝛ obligauit ſe ad tutelã filiorũ ⁊ poſtmodũ non reddita rõne nec petito tutore filijs trãſiuit ad ſec.nup.in.d.l.oẽm.nã mater nõ puniꝫ qꝛ ꝯtraxit ſꝫ qꝛ nõ licite adminiſtrauit.ſicut tenebat adminiſtrare in iudicãdo tñ vel ꝯſulẽdo graue eſt recedere a cõi opi.doc.quã nõ repio in hoc ꝑ aliquẽ violatã.⁊ ideo nõ attẽtarẽ venire ꝯ opi.cõem tãtorũ doc. ⁊ ſic ex ꝑdictis ꝯcludo qꝺ vbicũq₃ lex diſponit circa actũ ſpũale apponẽdo penã per quã timidat actus qꝺ tũc nõ eſt ſeruãda vt in caſu ꝑpoſito.⁊ facit qꝺ no.Jo.an.in.c.ſtatutũ de here.li.vj.vbi concludit nõ valere ſtatutũ per qꝺ pena imponit mulieri ꝯhenti ſine ꝯſenſu pris vel fratrũ.⁊ hãc qõnẽ poſui in.c.de ſpõ.⁊ in.c.cũ locũ ⁊ hoc puto verũ ⁊ etiã ſi imponit penã tollẽdo lucrũ legis ſiue a.l. datũ qꝺ eſt in ꝯtrahẽte cũ captiõe ꝯqꝺ dicat in.c.cũ ſm.de here. li.vj.Ant.de bu.ſequit in.c.j.de ſpõ.qꝛ cũ canon pmittat mat.cũ raptore vt in ti.de rap.nõ vꝫ.l.apponẽs penã fundatã ſuper odio matri.qꝛ per hoc intimidat matri.cũ raptore.⁊ in ſpiritualibus ⁊ appẽdicijs leges nõ dedignãtur ſacros canones imitari vt.S.dictũ eſt.facit qꝺ no.S.de teſt.c.raynaldus.Et ex his infero ad iſtaꝫ q.qꝺ mulier trãſiens.ĩ.annũ luctus vel poſtea ad ſcḋa vota euitat oẽm penã ex ſolo trãſitu impoſitã:etiã ſi ꝯcernat filiorũ fauorem infero ad ſecũdã.q.qꝛ pena imponẽda per.l.ciuilẽ per quã intimidatur actus ſpũalis nõ tꝫ etiã ſi tollat lucrũ alias ab ipſa.l.collatuꝫ alſ infero correlariũ qꝺ rapta impune ꝯtrahit ma.cũ captore tutor cũ pupilla ⁊ rector ꝓuincie cũ ꝓuinciali.itẽ tenerẽ in diſputando in iudicio vero nõ recederẽ ab autoritate doc.quos ſupius in hac materia diffícili recitaui.qꝺ aũt ſi mulier nõ nubat intra annũ luctus ſed ſtuprũ ꝯmittit tex.⁊ gl.C.de ſec.nup.in auẽ.in eiſdẽ vꝫ qꝺ incurrãt penas eaſdẽ quas ſcḋo nubentes incurrũt qꝺ ꝓbat in auẽ.de teſti.⁊ ea q̃ parit.§.ſi.⁊ placet Car.flo.nõ eñ amplius habebit luxuria ꝙ caſtitas quare hoc caſu pena nõ erit ſublata ꝑ hoc c.⁊ ꝑcedẽs q̃ loquũtur in nubẽte qui alſ facit opus licitũ nec vꝫ ſi extẽdi qꝛ ſumus in delictis ne pꝛeſtemus cãm adulterij ꝯ.c.per veſtras in ſi.in ti.ꝑcedẽti.⁊ pecipue cũ canones perſuadẽt mat.eſſe ĩ.annũ luctus vt hoies arceãtur ab adulterijs:⁊ inducãtur ad caſtitatẽ vt no.in pꝛoe.in gl.in verbo.i.caſtos ⁊ caſte.⁊ cõtinenter debere viuere qui bene ⁊ licite vxorẽ ſuã cognoſcit ⁊ in illa deſeruit vt no. in gl.in.c.cõiunia.xliij.di.xxxj.di.c.in cena dixi ſupꝛa in rubri.de

4 ſpõſa.¶ † Sꝫ qd ſi relinquat maritus.c.annua vxori ſi in hoſpitio
b ſuo vixerit an vxor ſi trãſeat ad ſcḋa vota b ⁊ ducat maritũ ad domũ primi mariti habebit legatũ.habet per Oldra.in cõſil.cxxiij. qꝺ icipit ad qõnẽ qua querit.⁊ ibi cõcludit qꝺ nõ per.l.qui cõcubinã.§.vxori.ff.de le.iij.an vxor q̃ ignorauit mortẽ mariti ꝑ poſtea ſciuit cũ iã biẽnio eſſet mortuus teneat ſeruare annũ luctus a die mor

5 tis ⁊ ꝯcludit Bal.qꝺ no.in.c.mãdatũ in ſi.col.de reſcrip. † Sꝫ quero ꝑ cõplemento an volũtas mariti relinquẽtis vxori centũ.ſi ſecũdo nupſerit excuſet a penis ꝑdictis.Si ſcḋo nubat ⁊ in hoc breuiter dicendũ qꝺ aut loquimur de penis impoſitis ex eo qꝛ nubit mulier.ĩ.annũ luctus ⁊ ille ex volũtate mariti tacite hoc permittẽtis nõ euitãtur qꝛ ſi expꝛeſſe maritus hꝫ eſt pmittere voluiſſet ⁊ nõ tñ potuiſſet qꝺ ꝓbo.qꝛ infra annũ luctus nubere a iure ciuili cõtra bonos mores eſſe cenſet.hoc tex.expꝛeſſus in.l.j.in ver.ne in his in quibus correctionẽ morũ ⁊c.C.de ſe.nup.ſed nulla eſt teſtatoris volũtas aliqꝺ ꝯ bonos mores diſponẽtis vt.l.ſi qs inquilinos.§.ſi.⁊.l. ſeruo alieno in ſi.⁊.l.turpia in pꝛin.ff.de leg.j.⁊ in.l.cõditiones q̃ cõtra bonos mores ⁊.l.cõditiones cõtra edicta.⁊.l.quidã in ſuo ⁊ l.filius.ff.de cõdi.inſti.cũ ſi.aut loquimur de penis q̃ incurruntur:qꝛ poſt annũ luctus mulier ſcḋo nubit de quibus in.l.femine.⁊.l.generaliter.C.de ſec.nu.⁊ tũc volũtas viri tacita vel expꝛeſſa ſcḋo nubere permittẽtis illas excludit hoc aũt pꝛio ꝓbat autoritate gl.ſingularis ita terminãtis in auẽ.de nup.§.duo igit in ver.vnũ itaq₃.ſcḋo autoritate.d.Bal.firmãtis illã in.l.filiũ quẽ hab ẽtẽ.C.fa.her.⁊ in.d. l.j.C.de ſe.nup.in.l.ſi.C.de his q̃ pe.no.allegãtis ad hoc tex.in eo. ti.§.diſponat.tertio ꝓbo rõne qꝛ nõ ex alio vxor ſcḋo nubẽs poſt annũ luctus has penas incurrit niſi qꝛ ſcḋo nubẽdo ĩfert animę viri iniuriã ⁊ eãdem reddet cõtriſtatã.hic eſt tex.no.in auẽ.de nupt. §.q̃ no.ver.nos igit ſed marito cõſentiẽti aut permittẽti vxorẽ ſecũdo nubere nulla infertur iiuria vt in.l.j.§.vſq₃ adeo.ff.de iniurijs ⁊.C.de tranſ.l.cũ donatiõis de reſti.inrie.c.ſciẽti.li.vj.cum ſi.ergo ⁊c.quarto idẽ ꝓbatur ex ſnia gl.ordi.in auẽ.de nõ eligẽdo ſcḋo nubẽ.in.ij.col.in ver.copulãtur quã Ang.approbat ſingularẽ.l.inſ ff.ad tex.dicẽtis matrẽ ſcḋo nubẽtẽ poſt annũ luctus filiorũ primi matri.volũtatẽ penas ꝑmiſſas nõ incurrere ⁊ huius eſt rõ licet nõ aſſignetur per gl.neq₃ Ang.qꝛ mater ſcḋo nubẽdo infert iniuriaꝫ filijs primi matri.⁊ ob hoc penas incurrit vt eſt tex.in auẽ.de non eli.ſcḋo nubẽ.in.§.gregoriana.in ver.nullã eſſe licentiã.⁊ in auẽ.de nup.§.ſoluto ſꝫ volẽti ac cõſentiẽti iniuria nõ infert.d.l.cũ donationis cũ alijs allegatis igit ⁊c.vlti.pars iſta corroborat qꝛ diſpoſitio dictarũ legũ imponẽs mulieri ſcḋo nubẽti perditionẽ eorũ q̃ a primo viro cõſequuta eſt nõ vẽdicat ſibi locũ in acquiſitis ex titu. oneroſo vt ꝑ expꝛeſſum terminat.d.Bal.in auẽ.in donatione.C.de ſec.nup.per tex.cũ ibi no.in.l.ſi liberi.C.de do.ante nup.ſed ſi centũ ꝑcipit mulier ex legato cũ ꝯditione ſcḋo nubẽdi q̃ a iure reputatur onus vt in.l.qm̃ in pꝛioribus.C.de inoffi.te.igit ⁊c.⁊ ſunt iſta verba Lud.de ro.in conſil.cccic.qꝺ incipit in chriſti noĩe amẽ.ex themate cõſultationis ꝑmiſſe.⁊ ex predictis habetis deci.alterius queſtiõis qꝺ mulier ſcḋo nubẽs de conſenſu filiorũ primi matrimonij excuſatur a penis legalibus ſi tñ filius legat matri ſub cõditiõe ſi honeſte vixerit nubẽdo nõ habebit legatũ.Ang.in.§.ſoluto in auẽ. de nup.qꝛ contriſtatur filius matre ſcḋo nubẽte ad ꝑdictas duas primas qõnes.videte Ang.in ꝯſil.cclviij.qꝺ incipit doctor inſignis.⁊ ad materiã huius decretalis ⁊ huius tituli.⁊ intellectũ legis hac edictali.C.de ſec.nup.videte ibi ꝑ Ange.⁊ videte Pet.de anc.in conſ.cvj.qꝺ incipit in chriſti noĩe ⁊c.ex predicto themate.

¶ Auctorũ hoc in opere a quibus ea q̃ annotaui excerpſi noia expꝛeſſim eorũq₃ verbis vſus ſum.tñ vt maior operi fides inſit quo locupletiori teſti.dicat:tñ qꝺ illud plinij in pꝛin.naturalis hiſtorie ad hoc me impulit eſt eñ benignũ.inquit plinius ⁊ ingenui pudoris plenũ fateri ꝑ quos pꝛeceris nõ vt plerũq₃ ex his quos attigi fecerũt.Scito eñ conferẽtem me autores depꝛehẽdiſſe a pꝛimis veteres tranſcriptos ad verbũ neq₃ nominatos obnoxij profecto eius felicis ingenij eſt depꝛehendi in futuro male ꝙ mutuum reddere cum preſertim ſors fiat ex vſura.

¶ Explicit lectura ſolemnis ſuper quarto libro decretaliũ de ſpõſalibus ⁊ matrimonijs edita per Reuerẽdum ac excellentiſſimũ Juris vtriuſq₃ interpꝛetẽ dñm Joannem antoniũ de ſancto georgio patriciũ Mediolanẽ.ſacri palacij aplic ĩ auditorem:Necnõ Alexãdrinum Epm:ac referendarium apoſtolicum digniſſimũ: deinde Cardinalem Reuerẽdiſſimum:cum copioſiſſimis additiõibus cõgruis in locis accõmodatis:Nouiſſime aũt cuꝫ ſummarijs valde neceſſarijs vna cum eleganti repertorio alphabetico cum numeris ſingulares materias demonſtrante.

Benedictus deus cum virgine matre.
Commen.prepoſiti ſuper quarto Decreta.

a ¶ Et alijs tꝑibus.Adde ſ.a ſeptuageſima vſq₃ ad octa.paſche ⁊ tribus hebdomadis añ feſtũ ſcĩ Jo.et ab aduentu dñi vſq₃ epiphaniã.c.q.c nõ opꝫ.cl.ij.

b ¶ Ad ſcḋa vota.Sed qd ſi vxor efficiat religioſa vide ꝑ d.mcũ Sec. pulchꝛe ⁊ no. in cõſi.c.incl. quãuis qõnes ſupꝛadicere ver.circa.iiij. q.ꝑmã.j.par. char.c.⁊ v.ſe. circa.v.q.⁊ v. circa.vi.qõſio nẽ.char.ciij. cũ v.ſe.⁊ ꝯſil. xj.ici.circa ꝑſente cõſultatio.v.circa ſecũdã.q.cũ v. ſe.charta.xv. vbi ꝺt not.et pſe an legatũ victus ⁊ veſtitus factũ ꝑ aliquẽ vxori ſue eꝫ domũ debeat ⁊ an ĩ principio anni vel de die in dieꝫ ⁊ qualr fieri debeat.⁊ an ſi relicta ſit executric vna cũ aliquibus alijs poſſit exigere quoſcũq₃ ſibi torex teſtãtis ꝑ ſuis expẽſis neceſſarijs.

Verbū deſpōſare dicitur tam in matrimonio de preſenti ꝙ̄ in matrimonio de futuro.ibi.
Verbum ſufficit denotat ꝙ nihil aliud requiratur.in.c.cum locum.nu.2.de ſpon.fo.cxi.
Verba q̄ dirigantur ad iudicem naſcitur officium iudicis.ibi.
Verbum preteriti temporis q̄ꝫ reſoluitur in futurum.in.c.veniēs nu.4.qui cle.vel vo.fo.clvi.
Verbum mediolanenſis importat idem ꝙ de mediolano.in.c.j.in.ſi.no.de ſpon.fo.ii.
Verbum videtur eſt expreſſiuū veritatis ⁊ per illud de iure ſ̄ndetur in.c.de illa.nu.2.in.tiñ.no.de diuor.fo.cclj.
Et vide in.c.licet.in.v.no.de coniug.ſer.fo.lix.
Per verbum videtur pronūciare dicitur de iure idem de verbo credimus: ⁊ de verbo non dubitamus.in.c.licet eccleſia.nu.2.de coniugio.ſer.fo.lix.
Verbum poſſeſſio ponitur hic pro fundo ipſo dominio ac poſſeſſione.in.c.verum.nu.4.de condi.appo.fo.cl.
Verba promitto ꝙ accipiam te in vxorem ſi dederis centum per illa non videtur contractum matrimonium nec impleta conditione erit matrimoniū.in.c.de illis antē.nu.3.de condi.appo.fo.cxxix.
Verbum volo ⁊ verbum placet quid operetur: ⁊ an per talia verba cōtrahatur matrimonium.in.c.ex literis.nu.6.de ſpon.fo.viij.
Verbum recipere importat factum extrinſecum.item per iſta verba te recipio in vxorē inducuntur ſponſalia de futuro.in.c.ex literis el.ij.nu.2.de ſpon.fo.ix.
Verbo groſſo ⁊ vulgari q̄ſq̄ꝫ vel.in.c.accepiſti.nu.3.de ſponſa duo.fo.xxxvi.
Verbū volumus quid importet.in.c.ſi.nu.3.qui fi.ſint legi.fo.cxxxv.
Verbum offerant exponitur.ſ.parte producente vel iudice vocante.in.c.cum in tua.nu.1.de ſpon.fo.xxiij.
Verbum votum generale qḋ poteſt ſe referre ad actum ſolennem ⁊ ad actum ſimplicem intelligitur in dubio vt referatur ad actum ſimplicem.in.c.rurſus.nu.2.in ſi.qui cle.vel vo.fo.li.
Verbum promiſi in dubio intelligitur per ſimplex pactum.
Verba accipio te in meam mulierem ⁊ mulier dicat ſum contenta inducunt matrimonium.in.c.ſi inter virum nu.2.de ſpon.fol.xxvij.
Et quid ſi fuerit facta reſponſio ex interuallo.ibi.nu.3.
Verba promitto ꝙ te deſponſabo quid operentur.ibi nu.4.
Verba ſunt de ſubſtantia matrimonij de preſenti.in.c.diſcretionem.nu.1.de eo qui cog.conſang.vxo.ſue.fo.lxvij.
Verba promitto me ducturum inducunt ſponſalia de futuro.in.c.veniens.nu.1.de eo qui cog.conſang.vxo.ſue.fo.lxv.
Verba debent intelligi ſcḋm communem intelligētiam attenta qualitate verbo⁊ proferentium.4.in.c.ex literis.nu.1.de ſpon.fo.vij.
Per verbum videſ fit promulgatio iuris.in.c.ſi vir.nu.4.de cogna.ſpiri.fo.lci.
Verba plenam ſubiectionem quid importent.in.c.per venerabilē.§.q̄ autem.nu.34.qui fil.ſint legi.fo.cxciiij.
¶ Vicarius epiſcopi ſine ſpeciali mandato poteſt cognoſcere de cauſa matrimoniali.in.c.j.nu.1.de frigi.⁊ malefi.fo.lxxxij.
Vinculum quod maius dicatur vel deſcendentium quo ad aſcendentes vel econtra.Et cui magis debeat quis ſubuenire an patri indigenti an filio.in.c.ſi.in arbo.conſang.nu.19.de conſang.⁊ affi.fo.lxxv.
¶ Virgo glorioſa licet nupſerit ioſeph tamen per hoc etiam animo non amiſit virginitatem in.c.cum locum.nu.3.ver.ſuccedit qḋ.de ſpon.fo.xij.
Virginitas qualiter probetur.in.c.litere tue.nume.3.de frigi.⁊ maleficia.fo.xcix.
Virginitas replet paradiſum.in.c.tue fraternitati.nu.1.de ſponſa.fol.cx.
¶ Vita regularis eſt tutior ꝙ̄ vita coniugatorum.in.c.commiſſum.nu.1.de ſpon.fo.xiiij.
¶ Vno inconuenienti dato multa contingūt.in.c.tua nos.nu.6.de conſang.⁊ affi.fo.lxxij.
¶ Voluntas coacta non habet locum in matrimonijs.in.c.de mulierte.nu.1.de ſpon.fo.vij.
Coacta voluntas lꝫ ſit voluntas non tamen eſt libera vbi tamē requiritur libera voluntas.ibi.
Voluntas mariti relinquētis ſi ſecunda nupſerit an excuſet a penis impoſitis tranſeuntibus ad ſecunda vota.in.c.ſi.nu.5.de ſecund.nup.fo.clv.
Coacta voluntas: voluntas eſt ſed non in matrimonio ⁊ alijs quibuſdam.in.c.cum locum.nu.1.de ſpon.fol.xij.
Voluntas ſola parentum non inducit iuſtum metum ad matrimonium niſi minę precoſſerint.in.c.ex literis.nu.1.de deſpon.impu.folio.l.
Voluntates hominum variē ſunt.in.c.ſi.in arb.conſang.nu.16.de conſang.⁊ affi.fo.xcl.
¶ Votum continentie ſimplex an ſoluat ſponſalia de futuro precedētia.in.c.veniens.nu.2.qui cle.vel vo.fo.xlvi.
Votum ſolēnizatur ex ſola promiſſione caſtitatis ⁊ quādo.in.c.inſinuante.nu.1.qui cle.vel vo.fo.lij.
Votum nō ſolēne quādo dicatur.in.c.fraternitatis.nume.12.de frig.⁊ malefi.fo.lxxxvi.
Ad ſolēnizādum votum religionis in genere vel ſpecie an requiratur perſona habens poteſtatem ad recipiēdum ⁊ religioni incorporādum.in.c.rurſus.nu.15.qui cle.vel vo.fo.lj.
Votum quid ſit.in rub.nu.5.qui cle.vel vo.fo.cliiij.
Votum ſimplex an inducatur per ſuſceptionem habitus.in.c.conſuluit.nu.2.qui cle.vel vo.fo.xlvi.
Votum quādo per profeſſionem inducatur ſimplex vel ſolenne.ibi.nume.3.
Votum quibus modis ſolēnizetur.⁊ de triplici genere voti.⁊.13.14.in.c.rurſus.nu.9.qui cle.vel vo.fo.clviij.
Votum ſolenne qualiter inducatur.ibi.nu.10.
Voti ſolennis effectus quis ſit.ibi.nu.11.
Vouēs intrare religionem infra certum tempus aliud boni facere ſ̄ ipſo tpe nō per hoc ex penſatur a voto dato qḋ infra illud tempus ꝑ eum non ſteterit.in.c.ſicut ex literis.nu.8.de ſpon.fo.xvij.
Votum ſolēne quādo dicatur.in.c.meminimus.nu.1.qui cle.vel vo.folio.xlv.
Votum ſolenne dirimit matri.poſtea contractum etiam copula ſecuta.ibi.nu.2.
Votum non ſolēne ita obligat quo ad deum ſicut votum ſolenne.
Et prouenit ex cōſtitutione eccle.qḋ profeſſio ſolennis dirimat mat.poſtea contractum.
Vouens vel iurās an poſſit licite propria autoritate a voto vel iuramento recedere in.c.commiſſum.nu.7.de ſpon.fo.xiiij.
Votum ſimplex caſtitatis ſi quis emiſit an contrahendo mat.peccet mortaliter.in.c.rurſus.nu.5.qui cle.vel vo.fo.clvij.
Contrahens matrimonium poſt votum an poſſit copulam conſummare ſine peccato cum vxore.⁊ nu.9.
Votum ſimplex an ita obliget quo ad deuꝫ ſicut ſolenne.in.c.rurſus.nu.2.qui cle.vel vo.fo.xlvi.
Votum ſimplex prefertur ſponſalibus de futuro etiam iuratis: ſꝫ nō prefertur matrimonio contracto.ibi.nu.3.
Quis poteſt cogi ad implendum votum ſimplex.
¶ Vulnus leue in ſene habeſ pro mortali.⁊ idē in alio debili.in.c.j.nu.7.qui cle.vel vo.fo.xlv.
¶ Vxor debet ſequi maritū ⁊ tolerare inſidelitateꝫ mariti.in.c.j.nume.3.de coniug.lepro.fo.lvi.
Vxor alexandri occidit nutricem ſuā que ſibi ſcḋas nuptias incōtinēti ſuadebat.in.c.ſuper.nu.2.de ſecun.nup.fo.cliij.
Vxore prima viuēte quis dedit fidem alteri de ea in vxorem ducenda ⁊ eam nō cognouit mortua prima cōtraxit cum alia ⁊ ſtante ſcḋo matrimonio cognouit illā cui fidem dederat an mortua ſcḋa poſſit eam ducere.in.c.ſi.nu.4.de eo qui dux.in ma.fo.lvi.
Vxor ſolu.ma.qua actione aget pro dote.ver.quero.ij.in.c.ſi.§.ſane.nu.2.de dona.inter vir.⁊ vxo.fo.clij.
Vxor an teneatur ſequi virum in.c.de illis.nu.2.de ſpon.fol.vij.
Vxor ſicut pro ſeuitia mariti poteſt ab eo recedere: nec ſit ei reſtituenda niſi preſtet cautionem.ita ſi maritus tꝫ concubinam in domo poteſt vxor ab eo recedere nec erit reſtituenda niſi preſtet cautionē de expellenda concubina ⁊ non tenenda.in.c.ex parte nume.11.de ſpon.fo.ix.
Vxor ſi reperitur aliquid habere preter vel vltra dotem illud poteſt maritus vendicare niſi ipſa contrarium doceat in.c.ſignificauit.nu.3.de do.inter vir.⁊ vxo.fo.clvi.
Vxor q̄ñ dicaſ certa de morte mariti.4.ſ.c.ſ ꝑſtia.nu.2.de ſpō.f.cv
Vxor nō pōt alteri nubere niſi ſit certa ꝑ certū nūciū de morte mariti alias puniſ de adulterio ſi nōdū certificata nupſerit: q̄ſi ⁊ nu.4.
Vxor iam biēnio elapſo ſi fuit certificata de morte mariti nō tenetur ſeruare annū luctus a die mortis.in.c.ſi.nu.4.de ſecū.nup.fo.clv.
Vxore prima viuēte nō licet ducere ſecūdam niſi in tribus de quibus in.c.gaudemus.§.qui autem.nu.1.⁊.3.de diuor.fo.cliiij.
Vxor poteſt reuendicare maritum nec requiritur aliud niſi dicat poſſuiſſe eū in virū in ↄclūſiōe libelli.in.c.ꝑ tuas.nu.1.de ↄdi.ap.fo.clij.
Vxorē primā hñs nōdū cognitā ſi accipit ſcḋam quā cognoſcit mortua prima vel religionē ingrediēte poſtea nō poterit ſcḋam accipere quā viuēte ꝑma cognouerat.in.c.ſi.nu.5.de eo q dux.in ma.fo.lvi.
Vxor que intra annum luctus cōmiſit fornicationē cū quodā cū quo poſtea ↄxit nō euitat penā perdendi legatum relictum a primo viro.in.c.tanta.nu.16.qui fil.ſint legi.fo.cxvij.
Vxor tenetur alere virum egentem etiā ſi ſit bānitus vel excōicatus.in.c.per veſtras.nu.15.de dona.inter vir.⁊ vxo.fo.clj.

¶ Finis repertorij alphabetici nouiter cum numeris impreſſi.

Regiſtrum.

a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t v x. Omnes ſunt quaterni preter x.qui eſt ternus.